

Колоквіум 4. Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні

Пропонується провести за монографіями: Кульчицький С. В. Голодомор 1932 – 1933 рр. як геноцид: труднощі усвідомлення. - К.: Наш час, 2008. – 424 с. (http://shron.chtyvo.org.ua/Stanislaw_Kulchytskyi/Kulchytskyi_S_Holodomor_1932-1933_rr.pdf)

Кондрашин В. В. Голод 1932-1933 годов: трагедия российской деревни / В. В. Кондрашин. - М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН); Фонд Первого Президента России Б. Н. Ельцина, 2008. - 519 с. - (История сталинизма). (<http://www.fedy-diary.ru/?p=6626>)

При обговоренні пропонується підготувати відповідь на наступні питання:

1. Уважно ознайомтесь з економічними передумовами голоду 1932 – 1933 рр. за працею С.В. Кульчицького та В.В. Кондрашина. Які спільні риси ви знаходите?
2. Які політичні передумови голоду виокремлюють автори названих монографій?
3. З'ясуйте, чи відповідали політичні умови організаційним заходам, запропонованих владою. Наведіть конкретні приклади із праць названих авторів.
4. Що дало підставу М.О. Скрипнику у відносинах між центром і національними окраїнами охарактеризувати як «подвійну бухгалтерію».
5. Яке відношення проблема «коренізації» має до предмету нашого аналізу?
6. Які основні риси голоду наводить С.В. Кульчицький? Чи збігаються вони з висновками В.В. Кондрашина?
7. Як ви розумієте тезу С.В. Кульчицького, що «Голодомор був наслідком терору голодом».
8. Дайте чітке визначення поняттю «терор».
9. Що мав на увазі С.В. Кульчицький, коли стверджував, що терор голодом був третьою формою силового тиску на селян?
10. Як ви думаєте, що дало підставу професору Дж. Сандбергу зробити висновок про наявність зв'язку між голодом і зміною владного курсу в національній політиці?
11. Як ви думаєте, що дало підставу Гергарду Зімону вважати, що депортація кубанських козаків була початком переходу від соціально-класових депортацій до етнічних?
12. Якщо голод 1932 – 1933 рр. за твердженням автора охопив і Кубань, то чи правомірно його розглядати з геноцидної точки зору, адже вона була частиною Російської федерації, а значить голод спрямовувався не лише

проти українського народу, а тому і використання терміну геноцид не можна вважати правомірним. Виходить, що геноцид відсутній? Підкріпіть свою думку необхідними аргументами.

13. На ст.232 – 233 С.В. Кульчицький при аналізі заходів радянської влади з запобігання виїзду громадян за межі зони голоду посиляється на «Конвенцію про попередження геноциду і покарання за нього». Чи правомірне таке посилення? Наведіть аргументи на його користь і проти.
14. Автор монографії констатує, що в діаспорній і українській літературі панують емоції. Поясніть їх природу.
15. Що дало підставу досліднику стверджувати, що «національний вимір геноциду слід розглядати окремо»?
16. Чому приїзд П.П. Постишева на Україну автор дослідження розглядає як форму боротьби з «українським націоналістичним ухилом».
17. У третьому розділі монографії В.В. Кондрашин наводить приклади заборони в'їзду в СРСР зарубіжних журналістів. Чим ви можете пояснити цю практику?
18. Прокоментуйте витяг з документу, що наводиться В.В. Кондрашином: "Что же касается случаев смертности, то политотдел рассматривает это явление как неизбежный естественный отбор в борьбе за социализм". Що на вашу думку змусило керівника політичного відділу МТС написати ці слова?
19. Порівняйте трактування заходів виходу з голоду С.В. Кульчицьким і В.В. Кондрашином. Що спільне і окремішне ви в них бачите?
20. Чия позиція в трактуванні причин голоду вам ближча, С.В. Кульчицького чи В.В. Кондрашина? Наведіть свої аргументи.
21. Визначіть політичний підтекст у аналізованих працях.

Додаткова література

(призначена для підготовки до колоквиуму та практичної роботи в майбутньому)

1. 33-й: Голод: Народна книга-меморіал / Упор. Л. Б. Коваленко, В. А. Маняк. — К. : Рад. письменник, 1991. — 584 с.
2. Бердник М. О голоде и жертвах / М. Бердник // 2000. — 2006. — 27 января. — С. 2.
3. Бойко О. Д. Історія України / Бойко О. Д. — К. : Академія, 1999. — 568 с.
4. Голодомор в Україні 1932–1933 рр.: Бібліограф. Показчик — Одеса; Л., 2001 — 656 с.

5. Голодомор 1932–1933 рр. на Полтавщині: до 75-х роковин. Збірник документів і матеріалів / Упор. О. О. Бутенко, В. В. Коротенко, Т. П. Пустовіт. — Полтава, 2008. — 284 с.
6. Голодомор 1932–1933 рр. на Чернігівщині: влада та народ / Упор. Н. М. Коваль, А. В. Морозова, Н. М. Полетун. — Чернігів : Чернігівські обереги, 2008. — 408 с.
7. Голод та голодомор на Поділлі 1920–1940 рр. Збірник документів та матеріалів / Упор. Р. Ю. Подкур, В. Ю. Васильєв, М. П. Кравченко. — Вінниця : ДП ДКФ, 2007. — 704 с.
8. Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів: Збірник / Інститут історії партії при ЦК КПУ / Упор. Р. Я. Пиріг. — К. : Політвидав України, 1990. — 608 с.
9. Даниленко В. М. Сталінізм на Україні: 20–30-ті роки / Даниленко В. М., Касьянов Г. В., Кульчицький С. В. — К. : Либідь, 1991. — 344 с.
10. Девіс Н. Історія Європи / Девіс Н. — М. : АСТ, Транзит-книга, 2005. — 943 с.
11. Дорошко М. Визнання Голодомору 1932–1933 років в Україні геноцидом: між-народний аспект / М. Дорошко // Персонал. — № 1. — 2008. — С. 102–104.
12. Злочин / Упор. П. Кардаш: 2-ге вид. — К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 2005. — 560 с.
13. Калакура Я. Новітня історіографія Голодомору 1932–1933 років, як геноциду Українського народу: надбання і прорахунки / Я. Калакура // Персонал. — № 1. — 2008. — С. 105–106.
14. Колективізація і голод на Україні (1929–1933): Зб. документів і матеріалів / Упор. Г. Михайличенко, Є. Шаталіна. — К. : Наукова думка, 1992. — 734 с.
15. Конквест Р. Жнива скорботи: Радянська колективізація і голодомор. Пер. з англ. / Конквест Р. — К. : Либідь, 1993. — 384 с.
16. Косиченко Л. Сторінки драматичної правди / Л. Косиченко // Урядовий кур'єр. — 2007. — 7 грудня. — С. 12.
17. Кульчицький С. В. Ціна великого перелому / Кульчицький С. В. — Київ : Україна, 1991. — 431 с. 145
18. Кульчицький С. В. Голод 1932–1933 рр. в Україні як геноцид = Голод 1923–1933 гг. в Украине как геноцид / Кульчицький С. В. — К., 2005. — 220 с.
19. Кульчицький С. В. Голод 1932–1933 рр. в Україні як геноцид: мовою документів, очима свідків / Кульчицький С. В. — К. : Наш час, 2008. — 240 с.
20. Марочко В. І. Національні виміри голодомору в Україні (документальна розповідь) / В. І. Марочко, Б. В. Чирко // Відродження. — № 8. — 1993.

21. Международная комиссия по расследованию голода на Украине 1932–1933 годов: Итогов. отчет 1990 г. Пер. с англ. — К., 1992. — 191 с.
22. Малінкович В. Бути чесним перед самим собою / В. Малінкович // Хрещатик. — 2007. — 27 листопада. — С. 3.
23. Назаренко М. Інтерв'ю академіка П. Толочко / М. Назаренко // Бульвар Гордона. — 2006. — 10 марта. — С. 12–15.
24. Панченко П. П. Аграрна історія України / П. П. Панченко, В. А. Шмарчук. — К. : Знання, 2000. — 342 с.
25. Перковський А. Демографічні втрати Української РСР у 30-ті роки / А. Перковський, С. Пирожков // Український історичний журнал. — 1989. — № 8. — С. 18–25.
26. Попов О. Почему в резолюции ЮНЕСКО по голодомору нет слова «геноцид» / О. Попов // 2000. — 2007. — 9 ноября. — С. 3.
27. Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ- НКВД / Упор.: В. Борисенко, В. Даниленко, С. Кокін та ін. — К. : Стило, 2007. — 604 с.
28. Советский энциклопедический словарь / Научно-редакционный совет: А. М. Прохоров (пред.). — М.: Советская энциклопедия, 1983. — 1600 с.
29. Старовойтов М. М. Голодомор на Луганщині 1932–1933рр. Науково-документаль- не видання / М. М. Старовойтов, В. В. Михайличенко. — К. : Стило, 2008. — 286 с.
30. Таугер М. О голоде, геноциде и свободе мысли в Украине / М. Таугер // 2000. — 2008. — 11–17 января. — С. 2.
31. Ткаченко Г. С. Миф о голодоморе — изобретение манипуляторов сознанием / Ткаченко Г. С. — К., 2006. — С. 19.
32. Портрет темряви. Свідчення, документи і матеріали у двох книгах. — К. — Нью- Йорк : М. П. Коць, 1999.
33. Український Голокост 1932–1933. Свідчення тих, хто вижив / За ред. о. Ю. Мицика : У 4 т. — К. : Вид. Києво-Могилянська академія, 2003–2007. — Т. 1 — 2003. — 296 с.
34. Український Голокост 1932–1933. Свідчення тих, хто вижив / За ред. о. Ю. Мицика : У 4 т. — К. : Вид. Києво-Могилянська академія, 2003–2007. — Т. 2 — 2004. — 443 с.
35. Український Голокост 1932–1933. Свідчення тих, хто вижив / За ред. о. Ю. Мицика : У 4 т. — К. : Вид. Києво-Могилянська академія, 2003–2007. — Т. 3. — 2006. — 432 с.
36. Український Голокост 1932–1933. Свідчення тих, хто вижив / За ред. о. Ю. Мицика : У 4 т. — К. : Вид. Києво-Могилянська академія, 2003–2007. — Т. 4. — 2007. — 0